СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 1. Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 3. січня, 1928. VOL. XXXVI. No. 1. Jersey City, N. J., Thursday, January 3, 1928. THREE CENTS.

НАФТЯР СИНКЛЕР І ДЕТЕКТИВИ БУДУТЬ СУДЖЕНІ ЗА НОВИЙ ЗАГОВІР

СТАВЛЯТЬ ЇХ НА СУД ЗА СЛІДКУВАННЄ ЗА ПРИСЯЖНИМИ.

ВАШИНГТОН, 30. грудня. — Велика лава присяжних суддів у федеральному карному суді признала, що федеральний уряд має досить основ поставити на суд нафтяра Синклера та детективів приватного бюра Бернса за заговір слідкувати за членами лави присяжних суддів, що розглядала справу нафтяра Синклера.

Зі Синклером за сей новий злочин буде відповідати Вилієм Бернс, відомий нюйорський детектив; В. Шермен Бернс, один з урядників детективського бюра Бернса; Шелден Кларк, віцепрезидент Синклерівської нафтової компанії; Генрі Мейсон Дей, віцепрезидент Синклерівської нафтової досльідної компанії; та Чарлз Роді, Бернсів детектив, що стояв на чолі слідкування за присяжними.

Сі всі люди з виїмком двох будуть відповідати перед судом теж за те, що вони не послухали суду.

ДЕПАРТАМЕНТ ФЛЬОТИ ВСТАНОВЛЯЄ РАДУ ДЛЯ СУБМАРИН.

МАЄ ДОСЛІДЖУВАТИ СРЕДСТВА ОХОРОНИ И БЕЗПЕЧЕНЬСТВА ДЛЯ ПІДВОДНИХ ЛОДОК.

ВАШИНГТОН, 30. грудня. — У відповідь на критики проти департаменту фльоти за його недбальство при заведенню охороки средства для субмарин і при ратованню моряків затопленої субмарини „Ес-Фор" Велбер, секретар фльоти, іменував спеціяльну раду для субмарин, яка має розслідити нові способи захорони для підводних лодок.

Ся рада має найти, на скільки департамент фльоти або офіцири фльоти завинили недбальством підчас ратовання моряків, а відтак має придумати нові способи захоронювання субмарин перед подібними нещастями.

Робота коло піднимання субмарини „Ес-Фор" ведеться далі, але дуже пиняво. Не обходиться при тому без небезпеки для нурків. Головний нурок Томас Еді вже виратував досі двох своїх помічників, які підчас роботи загрузли в болоті на дні моря так, що булиби певно погибли.

ПОЖАР ДОКІВ І КОРАБЛЯ.

ОЛИВА НА ВОДІ ПІДСИЧУВАЛА ОГОНЬ.

НЮ ЙОРК, 30. грудня. — У Гобокені, Ню Джерзі, занялися нині з невідомої причини доки між 11. та 13. Вулицею та горіли через пять годин. Пожарна сторожа не то що не могла вгасити огню, але й навіть не потрафила запобігти його поширенню при помочи нафти та оливи, що пливає на поверхні води порту.

У пожарі згорів корабель Сенека, що стояв у порті коло причалу. Корабель належить до лінії Клайд та представляв вартість три чверти міліона долярів.

ЛИНДБЕРҐ У ГОНДУРАСІ.

БЕЛІЗ, Британійський Гондурас, 30. грудня. — Полковник Линдберґ висів тут нині коло три чверти на 10. годину рано, перелетівши 250 миль дороги з Ґватемалі до Гондурасу за 3 години 25 мінут. Прилетівши на летниче поле, Линдберґ довгий час кружляв над полем, шукаючи за місцем, догідним для висідання. Остаточно він рішився осісти на північній стороні, і тут опустився так нагло, що мало не зачіпив літаком об електричні дроти. Зібрана товпа вже думала, що випадок неминучий, і коли летун вийшов з пригоди ціло, радости зібраних не було кінця.

ПРЕЗИДЕНТ ПАНАМИ ЧІАРІ ПОЛЕТИТЬ З ЛИНДБЕРҐОМ.

ВИПИТУЄТЬСЯ ЗА ЛИНДБЕРҐА И НАЗИВАЄ ЙОГО „НАДПРИРОДНОЮ ОСОБОЮ".

ПАНАМА, 30. грудня. — Президент Панами, Чіарі, заявив кореспондентови Есошіейтед Пресс, що рішився перший раз у життю летіти в літаці разом з полковником Линдберґом, коли він прилетить до Панами.

Він сказав, що вважає Линдберґа надприродною особою. Опісля випитувався про те, що подобається й не подобається Линдберґови та дивувався, що він не дуже інтересується жінками. Опісля питався кореспондента, чи в будові літака Ст. Луіс находиться щось таємничого, що запевнює успіх Линдберґови. Коли йому сказали, що ні, він потряс головою й сказав: „Що за чоловік".

ГИКМАН БУДЕ БОРОНИТИСЬ ТИМ, ЩО ВІН НЕСПОВНА РОЗУМУ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, Кал., 30. грудня. — Адвокат Джіром К. Валш, з Кензес Сити, піднявся оборони Вилієма Е. Гикмана, що пірвав і вдушив Маріен Паркер та добровільно признався до застрілення аптикаря з Ровагил, Ка. Молодий Гикман буде боронитися тим, що він є несповна розуму. Поліція не вірить, що Гикман пірвав і замордував 12-літну дівчину без нічиєї помочі й тому розпочала пошукування за спільником Гикмана. Підозріння падає на його товариша Велбі Гойта, який признався, що брав участь в нападі на аптику Томса в Ровагил.

ҐОВЕРНОР ОКЛАГОМИ ОЧИЩЕНИЙ З ЗАКИДІВ.

ОКЛАГОМА СИТІ, Окла., 29. грудня. — Члени оклагомського сенату, засівши як „Корт оф Імпічмент" (обжалювання), видали заяву, що рішення леґіслятури, яким вона завісила в урядованню ґовернора Джансона й двох стейтових урядників, було протизаконне і тому уневажнили його.

22. голосами проти 16 принято внесок сенатора Гая Л. Ендрюса, що леґіслятура не має права самовільно сходитися на засідання й ухвалювати обжалування. По виданню сеї заяви сенат сейчас розійшовся.

СТАРЦІ ЖЕНЯТЬСЯ ВТРЕТЄ.

БОФАЛО, Н. И., 29. грудня. — Джан А. Бенедикт, числячий 84 літ, постановив знова оженитися, не зважаючи на свій пізний вік. Він постарався саме про „лайсенс", щоби оженитися з п. Дженні Ґесел, значно від нього молодшою, бо числячою 70 літ. Обоє, тобто Бенедикт і Ґесел вже два рази перед тим заключали подружжа й повдовіли.

НЕБУВАЛІ СНІГОВІ ЗАСИПИ В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 29. грудня. — Англія засипана тепер снігом. Щоби пробити дорогу й уможливити комунікацію, починають уживати военних тенків, які досі стояли без ужитку. В деяких околицях уживають тенки, щоби ратувати зблуканих людей. Аеропляними довозять поживу до відтятих околиць як Вестерґем, Кент і сусідні села. Поживу пакують до мішків і спускають спадовими парасолями до відтятих від світа сіл і місточок.

Комунікація на многих головних шляхах є цілковито перервана, а положення деяких сіл у Полудневій Валії і у „Форест оф Дін" є розпучливе з причини недостачі поживи.

До тих, що зблукались з дороги в часі сніговиці, належить і письменник Дж. Бернард Шо. Парохід Аквітанію" задержала буря в Англійськім каналі через 11 годин, так, що він прибув до Шербурґу зі значним опізненням.

Також, як подає англійська преса, мешканці инших европейських країв терплять дуже від снігових засипів і морозів. У Трансильвенії панує така острa зима, що голодні вовки кидаються на людей.

НАГІНКА РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ НА НЕПМАНІВ.

БЕРЛІН. — На приказ радянської влади видалено з правительственних тростів і кооператив велике число службовиків. Їм зроблено закид, що входили у якісь потайні умови з непманами.

В однім лише Київі видалено з роботи около 1700 таких службовиків.

У правительственних кругах є тої гадки, що такі масові звільнення положать цілковито кінець приватній торговлі в Радянськім Союзі.

ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОТИ СТРАЧЕННЯ САКА Й ВАНЦЕТТІ СПРИЧИНИЛИ 500,000 ФРАНКІВ ШКОДИ.

ПАРИЖ, 29. грудня. — Шкоди, які спричинено в часі демонстрацій проти страчення Сакка й Ванцетті, будуть коштувати управу міста Парижа 500,000 франків. Самим властителям склепів, яким повибивано вікна й ограблено їх склепи, мусить заплатити управа міста около 445,000 франків. До висше згаданої суми не вчислено тих шкід, які потерпіло само місто Париж в наслідок поломання дерев, понищення залізних обгороджень і тому подібних шкід.

ЗАГОВІР НА ЖИТТЯ ПІЛСУДСЬКОГО У ЛЬВОВІ.

ЛЬВІВ. — Дня 14. падолиста явився в львівській поліції член управи галерчиків Альойзій Прайс і заявив, що його намовляли до вбиття Пілсудського. Чоловік, що намовляв Прайса до вбиття Пілсудського, називається Болеслав Евстахевич. Є він бувшим галерчиком і провідником вшехполяків та секретарем „Звйонзку Людово - Народовеґо". Заки Евстахевич зробив Прайсови пропозицію вбити Пілсудського, заприсяг він його; у тій присязі мав заявити Прайс, що нікому не скаже про се, до чого його будуть намовляти. Згадану присягу зложив Прайс в половині лютого 1927 р. Небаром потім покликали Прайса до льокалю „Єдносьці Народовей" і тут спитали його: „Чи ви не моглиби посвятитися для „народовей справи" й убити Пілсудського?" Прайс з обуренням відкинув пропозицію Евстахевича, одначе не сказав про се поліції. Прайс заявив також, що звісні летючки проти Пілсудського друковано при Кривій улиці у Львові, в домі Евстахевича.

По тім зізнанню Прайса арештовано Евстахевича на зборах галерчиків і довборчиків у Варшаві й перевезено до Львова. Львівська поліція арештувала також кількох його найблизших приятелів.

ПІЛСУДСЬКИЙ ДІСТАВ В ДАРУНКУ РАСОВОГО ОҐЕРА.

ВАРШАВА. — Маршал Пілсудський потішиться тепер по страті своеї невіджалуваної „каштанки", бо одержав від князя Санґушка расового арабського оґера. Не знати лише, чи тим оґером не заїде Пілсудський на службу польській шляхті, яка так панькається тепер коло колишнього „революціонера" й експропріятора державного російського гроша.

ЧУДАСІЯ.

У Люблинщині, селі Насилові, селянка Тшиманка вродила хлопця з чотирма руками, двоголового і з чотирма грудьми. Місцеві селяни хотіли вкинути неживе немовля в ріку як „антихриста", але лікареві вдалося зберігти цю примху природи на радість природників.

СОВІТСЬКИЙ СОЮЗ ЗАКУПОВУЄ КОНІ В КАНАДІ.

МОНТРЕАЛЬ. — До кінця 1927 року число коней, закуплених Совітським Союзом в Канаді, буде виносити 3,000. Ті коні перевозять совітським пароходом „Декабрист". Слідуючого року назначать для перевозу коней з Канади до Совітського Союза ще другий пароход. Число усіх коней, які ще думає закупити Совітський Союз в Канаді, буде виносити 10,000 штук.

ЧОРТКІВСЬКІ ПОЛЯКИ ХОТЯТЬ „КРУЛЯ".

ЛЬВІВ. — В Чорткові відбулися в листопаді збори монархістів. Промовляв був посол Цьвярковскі і инші провідники монархістів. Саля „Сокола", де відбувалися збори, була переповнена. Резолюцію, яка домагалася заведення в Польщі спадкової монархії, принято серед одушевляючих оплесків.

СОВІТСЬКИЙ СОЮЗ ЗАМОВИВ 500 МОТОРІВ ДЛЯ ЛІТАКІВ.

ПАРИЖ. — Тутешні часописи доносять, що совітське правительство замовило від ріжних французьких фірм 500 моторів для літаків совітської воздушної фльоти. Усі мотори мається доставити до Совітського Союза в протягу 1928 р.

В політичних кругах уважають сей масовий закуп моторів для літаків найлучшим доказом, що Совітський Союз носиться з гадкою основати могучу воздушну фльоту. Будова такої воздушної фльоти має бути відповіддю Совітського Союза Великій Британії, яка зірвала з ним дипльоматичні й торговельні взаємини.

БІЛЬШІСТЬ ЧЕРВОНОАРМІЙЦІВ НІКОЛИ НЕ БАЧИЛА ЩІТОЧКИ ДО ЗУБІВ.

МОСКВА. — Комісаріят для военних справ закупив недавно для потреб червоної армії 600,000 щіточок до зубів і також порошок до чищення зубів. На закуп тих річей видано $200,000.

Санітарні власти дістали опісля приказ зорганізувати лекції для обзнакомлення жовнірів, як обходитися з одержаними щіточками для зубів. Інтересне також, що більшість червоноармійців не бачила щіточок до зубів.

АРЕШТУВАННЯ ЕСТОНСЬКОЇ РОБІТНИЧОЇ ДЕЛЕҐАЦІЇ.

Естонська поліція арештувала на естонській границі робітничу естонську делеґацію. Згадана делеґація їздила до Совітського Союза на ювилейні торжества й саме вертала назад.

ДУХОБОРИ И МЕНОНІТИ КИДАЮТЬ СОВІТСЬКИЙ СОЮЗ.

Відповідно до донесень совітських часописів 2000 духоборів і менонітів покине незадовго Совітський Союз і виїде до Мекенку й Канади. Совітська влада мала згодитися на їх виїзд.

ПОЛЬЩА ЗАНЕПОКОЄНА НІМЕЦЬКИМ ВІЙСЬКОВИМ БУДЖЕТОМ

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА ПИШЕ, ЩО НІМЕЦЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ БУДЖЕТ О МНОГО БІЛЬШИЙ ВІД ПОЛЬСЬКОГО.

ВАРШАВА, 30. грудня. — Польська преса всіх політичних напрямків з занепокоєнням обговорює німецький буджет краєвої оборони.

Краківський правительственний орган підносить факт, що Німеччина видає на удержання своєї армії два рази стільки що Польща, хоч польська армія є о много більша.

Польська мілітаристична преса послугується високими видатками на удержання німецької армії як аргументом проти розоброєння Польщі.

ТЕЛЕФОНІЧНЕ ПОЛУЧЕННЄ БЕРЛІН—МОСКВА БЕЗ УЖИТКУ.

СОВІТИ ПРОТИВЛЯТЬСЯ ПЕРЕПУСКАТИ НЕЦЕНЗУРОВАНІ ВІСТКИ ДЛЯ ПРЕСИ.

БЕРЛІН, 30. грудня. — Телефонічне получення між Берліном і Москвою, яке вже є готове від шістьох місяців, позістає ще досі без ніякого ужитку. Причиною, що сього получення ще дотепер не отворено, є ріжні політичні перешкоди.

Головною перешкодою є обставина, що совітська торговельна делеґація в Берліні домагається, щоби її розмови з Москвою уважано дипльоматичною конверзацією, яка може вестися при помочі умовлених знаків. Сьому противиться німецьке правительство, яке каже, що се противиться інтернаціональному праву.

З другої сторони Німці домагаються, щоби пресові інформації німецьких кореспондентів у Совітськім Союзі не підлягали правительственній цензурі. На се не хоче згодитися совітське правительство, яке стисло цензурує усі вістки, які висилається заграницю. З тої причини заграничні часописи не можуть дістати нецензурованих вісток з Совітського Союза.

АЛЯРМУЮЧИЙ ЗРІСТ РОЗВОДІВ В АНГЛІЇ.

ПРИЧИНОЮ СЬОГО ЗРОСТУ Є ПОДЕШЕВІННЯ КОШТІВ РОЗВОДОВОЇ ПРОЦЕДУРИ.

ЛОНДОН, 30. грудня. — Англійську публичну опінію непокоїть сильний зріст числа розводів в Англії. Відповідно до звіту міністра судівництва Сер Доґласа Гоґа, за одинайцять місяців біжучого року було в Англії 3,818 розводів. Се число перевисшає о 270 число розводів у минулім році.

Є три причини збільшення числа розводів. Одною з них є обставина, що часописам вільно подати лише короткий звіт про одержання розводу сторонами, які про се просили. Дальшою причиною є те, що жінки можуть одержати розвід, коли докажуть подружу невірність мужа, без доказування жорстокого обходження або невірности з його сторони. Третою й найважнішою причиною є подешевіння розводової процедури.

ПОЯВА ПРОКАЗИ В САРАЄВІ.

САРАЄВО, Юґославія, 30. грудня. — Велике занепокоєння викликала тут поява кількох случаїв проказп в місті. Уряд здоровля переводить дезинфекцію по всіх частях міста, щоби запобігти поширенню прокази.

Зародки сеї страшної недуги висліджено на перськім коврі, який оден тутешній лікар закупив у сусіднім місті. Малі діти лікаря разом з сусідськими бавились на коврі, аж доки лікар не зауважив на них слідів прокази.

Розсліди виказали, що зародки прокази містилися на купленім перськім коврі. З тої причини знищено всьо умеблювання й инші річи в домі лікаря, а ціле сусідство находиться під карантаною.

Четверо дітей, що заразилися проказою, відокремлено й вони находяться під обсервацією.

СОВІТСЬКИЙ КОНСУЛЬ НАРІКАЄ НА ТЕРОРИЗМ КИТАЙСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ.

ГОНҐКОНҐ, 30. грудня. — Прибув тут совітський консуль з Кантону Повалинський, якого сейчас задержала поліція, коли він тут появився.

В готелю, де його відставила поліція для безпеки, сказав Повалинський представникам преси, що він пережив страшні хвилі в часі заняття Кантону націоналістами. Увесь його персонал убили Китайці, вони забрали теж усі річи в консуляті, а також державні документи. Віцеконсуля Гасиса вбито також а самого Поквалинського привязано шнурами до крісла й держано в такім стані через 24 години аж його вратував німецький консуль. Консуль відїзджає звідси до Шанґаю, а звідтам до Владивостоку.

ОПРИШКИ В КАРПАТАХ.

„ПОЛЬСЬКА ВЛАДЗА" ШЛЕ СОТНЮ ВІЙСЬКА ДЛЯ ЇХ ВИЛОВЛЕННЯ.

ЛЬВІВ, 30. грудня. — Зі Станиславова доносять, що в околицях Жабя, Татарова й Ворохти появились ватаги опришків, які непокоять цілу околицю й переводять сміливі напади.

Для виловлення опришків „польська владза" вислала сотню свого війська й поліцію, які перешукують гори й ліси, де мають ховатися опришки.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзі Сіті і Заграницю:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗИСКАЛИ ОДНО, СТРАТИЛИ ДРУГЕ

У місті Провіденсі, в стейті Ровд Айленді, підноситься народне обурення проти незвичайно цікавого звороту в справі виконування прогибіційного закона. Федеральна прокураторія в тому стейті постаралася, що місцева ґазова й електрична компанія видала приказ до своїх робітників, які відчитують ґазові й електричні метри, приказуючи їм доносити прокураторії, в котрих домах вони бачили машини до виробу домашньої горівки.

Коли проти сього зарядження піднялися протести, то прокураторія стала боронитися, що прецінь кождий горожанин повинен помагати урядови виконувати правосильні закони, отже й прогибіційний закон.

Однак сей арґумент не дуже то переконує громадянство. Горожани кажуть, що відай горожанинови прислугує право арештувати людину за нарушенне прогибіційного закона, а прецінь ніхто зі сього права не думає користати.

Далі звертають увагу на те, що які не булиби права й обовязки приватного горожанина, все таки підприємство не має права приказувати своїм робітникам, нанятим до відчитування ґазометрів та електрометрів, доносити до уряду про машинки до варення горівки. Таким приказом ґазова компанія переміняє своїх робітників на звичайних щпіцлів прогибіційного уряду. Того рода донощицтво може підходити до смаку деяким звихненим людям, але здорові люди все погорджали донощиками, яку форму донощицтво не прибиралоби.

Колиб навіть припустити, що в сей спосіб цілий стейт Провіденс буде навернений на тверезість, то все таки він стане моральним калікою на другий бік, коли в ньому пошириться донощицтво.

Від такого виконування прогибіційного закона заходить та небезпека, що всі ті, що нарушують сей закон Волстеда, стануть уважатися мучениками донощицтва.

Горожани звертають увагу прокураторії, що до виконування всякого закона, а тим більше закона так сильно сумнівної вартости, як закон Волстеда, треба доброго смаку. Прогибіція якраз тому не мала ніякого успіху, бо виконували її все без такту й без смаку. Як кажуть, брак смаку в виконуванню закона Волстеда причинився немало до вироблення смаку до пiятики, яку сей закон мав поборювати.

На всякий случай, прокуратор у Провіденсі може не зробив нічого розумного, але він певно рушив цікаве суспільне питанне, яке дало богато до думання зрілому громадянству.

КАРНИЙ КОДЕКС ФАШИСТІВ

Не буде дійсної свободи совісти. — Не буде можности критикувати уряд. — Мішанина добра і зла.

Італійський міністер справедливости Рокко проголосив проєкт нового карного закона. Без сумніву має він багато добрих сторін. Особливо, коли вводить деякі поправи для певного рода проступників, або коли усуває злочинні нахили у дітей через відповідне виховання з боку держави. Здорова і та думка, щоби лічити пияків як людей умово хорих.

На загал одначе цей проєкт робить враження реакційного закона. Він поширює кару смерти і бере в спеціяльну опіку релігію, караючи особливо строго всі переступства проти церкви чи релігії. А реакційність полягає в тім, що беручи в опіку релігію, обмежує він заразом свободу совісти і думки. Вся італійська клерикальна преса повитала цей проєкт великими похвалами. Зате загал ставиться до него холодно. Видно, що фашизм, який опирається на насильстві, відчуває свою слабість і отсе хоче опертися на церкві, щоби скріпити своє положення. Так треба розуміти клерикальний дух, який повіває з цілого того кодексу, що страшить людей тільки пеклом і криміналом. Новий кодекс пішов так далеко на руку католицькій церкві, що зносить постанову старого кодексу, після якого карано тих священиків, що важилися на проповіди критикувати італійську державу за те, що відобрала папам світську владу.

Новий закон фашистів переповнений далі новими карами, зверненими проти стоваришень, що займаються революційною пропаґандою. Заострено кари проти тих, що мають відвагу виступити проти міністрів чи голови держави. А на суддю наложено обовязок не тільки судити, але дбати про те, щоби злочин не зістав поповнений. Отся функція, яка досі належала до поліції, має належати тепер до суддів.

Новий закон має зробити з Італії державу на подобу давньої пруської, коли ходить о остроту законів. Але заразом держава фашистів буде подобати і на стару жидівську державу, коли ходить о її відношення до релігії. Це видно по таких постановах: За перешкоду у відправі церковного богослуження будуть карати криміналом від одного до двох літ. За зневагу тих, що голосять віру, признану державою, будуть карати однорічним криміналом. Коли зневага буде відноситися до католицького священика чи католицької релігії — кара буде ще більша. Навіть публичне „боження" буде підлягати карі. Буде остро каратися всяка зневага осіб чи символів, які почитає католицька церква.

Не можна буде проти уряду ніяким способом демострувати, бо коли в такій демонстрації візьме участь понад 10 осіб — то це вже буде вважатися протидержавним замахом і буде каратися 15-літ. вязницею.

Пошана й страх відносно держави й авторитету є основами карного кодексу. „Маєстат права" є найвисшим законом. Попередний карний кодекс карав непослух супроти державного урядовця гривною, що не перевисшала 5 долярів. Тепер за такий непослух одержиться рік вязниці. Сім літ вязниці одержить той, хто буде ставити опір урядовцеви, чи там поліцаеви, або коли буде йому відгрожуватися. Новими злочинами відповідно до пропонованого кодексу будуть: економічні або політичні страйки, бойкоти й льокавти (змови підприємців). Примусовою річчю буде донести владі, коли хтось поповнить якийсь політичний проступок проти держави; хто не схоче бути таким донощиком, одержить рік вязниці. Новий карний закон буде сягати й до чужих країв і діткне инші народи. Кождий, хто на своїй землі чи то в Франції чи в Америці чи деінде образить італійську державу в особі її репрезентанта, або буде виступати в слові або письмі проти італійського режіму, буде караний без огляду на се, чи він є чужинець, чи Італієць і чи живе в Італії, чи в якім иншім краю. Нові фашистські закони покарають кожного, хто не буде мати поважання до фашистської держави, без огляду на се, чи він живе в Римі, чи в Гонолюлю, чи в Ню Йорку. Ті кари наступлять, розуміється, лише тоді, коли переступник поверне до Італії. Колиж він має в Італії яке майно, держава це майно сконфіскує на свою власність.

Отсе таким то карним кодексом хочуть ущасливити фашисти італійський нарід. Вже з тих коротких заміток видно, що фашисти перемінюють свою державу на звичайну тюрму, забиваючи всяку свободу слова, а тимсамим і всякий поступ. І думають, що надавши католицькій церкві особливші привілеї, вдасться їм при допомозі тої церкви і духовества ту тюрму дійсно завести. Та завести можуть, але питання, чи вдержать у ній італійський нарід. Всякому насильству приходить один і той самий конець. Такий конець прийде і для фашизму, коли він буде далі спиратися на насильстві.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В ГОДИНІ РОЗПУКИ.

„Ми бились шалено, як гірські орди. Але вороги нас в полон узяли. І кинули бранців за мури, за ґрати, — кати і Пилати. І знову народ наш в сітках павуків, що кров його теплу віки випивають, тіла розпинають".

Ось так кричить роздерта душа народня, що тужить за своїм утраченим Єрусалимом. Схопив ці ридання поет Олесь з уст народа і передав нам в повисших стрічках.

Хтож винуватий цему краховi, що ми втратили виграні позиції?

Чи ми скористали з цеї боротьби, чи лише стратили кілька сот тисяч найкращих синів нашого народу?

Винуватий, на мою думку, час, що заскочив нас неприготованими до цего зриву. Але мимо всього скористали ми більше ніж сподівалися, бо національна українська ідея так поширилась в слоях народніх, що ніякі школи чи університети не зробилиб цего і за сто літ. Пролята кров наших героїв не пішла на марно, бо ото вони своєю кровю писали на карті Европи мапу України. Про це може переконатись кождий, коли перегляне американські шкільні підручники і читає там про Україну.

Кров братів у старім краю не пішла на марне. Але спитаймо тепер себе, американських Українців, чим ми причинилися до цеї боротьби. Чи ми дали хоть оден відділ узброєного війська, чи ми дали своїх інжинірів, техніків, стратеґіків, офіцирів, чи електро-механіків, докторів, математиків, чи хоть два міліони долярів?

А прецінь живемо в країні, в котрій майже всі европейські народи виховували та гартували своїх героїв. Тут працював італійський освободитель Ґарібальді, тут черпав знання мадярський провідник Кошут, тут Литвин Косцюшко студіював військове ремесло та вчився свободи та демократії. Всі виносили звідси знання, лише ми одні не винесли нічого.

От і нашим завданням повинно бути виповнення тої прогалини. Ми мусимо виховати тут кадри свідомих, патріотичних народних робітників, повних знання, які моглиб колись придатися і старому краєви як фахово образовані люде і як ідейні Українці. От тому повинні ми слати наші діти до висших шкіл, до каледжів і університетів.

Бо не цей добрий батько, що має три гавзи, автомобіль і дочку видану за Італійцем, а сина вженeного з Полькою. Добрим батьком є той, що виховав сина на професора університету, а дочку на професорку. Перед таким батьком з пошаною здіймаю шапку.

Але чи богато знайдеться в нас таких батьків? На пальцях можемо їх порахувати. В календарі У. Н. Союза на рік 1928 находимо сім українських учительок, одного професора університету, пять адвокатів і десять докторів. От і все. Ось таким дорібком може похвалитися наша пятьдесять-літна іміґрація. Чи не покривается наше лице стидом, коли се читаємо?

Тому кінчім вже раз з тою байдужністю до науки. Посилаймо своїх дітей до висших шкіл.

В. Гасій, Трентон, Н. Дж.

НА ДОПОМОГУ СТРАЙКУЮЧИМ МАЙНЕРАМ.

В домівці У. Н. Союза зложили:

По $5.00: Т. Грицей, С. Ядловський, В. Левчик; по $2.50: Р. Слободян, І. Каштанюк; по $2.00: О. Ревюк, Л. Мушуга, П. Маційовський; по $1.00: О. Стеткевич, В. Кедровський, М. Угорчак, М. Сироїдів, Марія Левчик, С. Гладкий, Й. Сілецький, А. Онисик, В. Кушнір, І. Левицький; по 50 ц.: С. Шимон, Е. Парніцький.

Разом $37.00, які відослано до Обєднання для дальшої висилки.

ЗАМІСЦЬ СВЯТОЧНИХ ЖЕЛАНЬ НА РІДНУ ШКОЛУ.

В домівці У. Н. Союза зложили:

По $2.00: Т. Грицей, С. Ядловський, В. Левчик, Р. Слободян, М. Сироїдів, О. Ревюк, О. Стеткевич, Л. Мишуга, П. Маційовський, С. Дембіцький, Г. Павловський, Д. Галичин, В. Кнігиницький, М. Близнак; по $1.00: В. Кедровський, М. Угорчак, І. Каштанюк, Марія Левчик, М. Воробець; по 50 ц.: Е. Парніцький.

Разом $33.50, які відослано до Обєднання.

Коли ми занадто довго міркуємо, як розпочати працю, то найчастіще пора для роботи минає. **Квінтіліянус.**

—o—

Хапай за гриву хвилі й моменти!

Шекспір.

В. Кедровський.

1917 РІК.

Передрук заборонений. — Всі права застережено 1917 р.

1)

ПЕРЕДМОВА.

В часі Великої Війни я провадив щоденник. Правда, не систематично, бо умови военного життя не давали можливости записувати все день за днем. Мимо цього головні події та спостереження в загальних рисах записував я по можливости докладно. На великий жаль, всі мої записки від початку війни аж до першого захоплення Київа большевиками знищено, коли червоногвардейці розгромили готель „Прагу", в якім я мешкав. Це підорвало у мене охоту продовжувати більш-меньш докладно свої записки. Тому далі я лише нотував спорадично факти й переживання та старався зібрати всі документи, що характеризували події.

На підставі тих документів, своїх записок та спогадів я постановив написати те, що чув, бачив, пережив, знав і робив в часи великої визвольної боротьби українського народу.

Я не ставив собі мети написати вичерпуючі записки, бо перейшлі часи нашої активної боротьби такі великі, дають таку безліч фактів, переживань та подій, що багато років треба буде, щоби їх описати, і я знаю, що мені навіть і не під силу описати все те, чого я був свідком.

Пишучи свої записки, я старався бути в описі подій як найобективнійшим. Але я також свідомий того, що, будучи самий активним учасником тих подій, я не зміг бути наскрізь обективним. Не старався я писати критичної історії доби крівавої боротьби, бо думаю, що жаден активний учасник не може бути добрим критиком в оцінці подій, які він пережив, а для яких він сам був подекуди співтворцем.

Я старався передати, так би мовити, літописно ту добу, але не робив того як сторонній глядач, а як активний робітник, бо сама від себе відмовитися людина не може. Старався я переказати тодішні думки, пляни, або ідеольоґічні обґрунтовання тої чи иншої акції, а також тогочасну оцінку певних явищ, які тоді були у мене, чи в оточенню. Гадаю, що це майбутнім дослідникам епохи нашої визвольної боротьби та нашим нащадкам дасть краплину матеріялу для зрозуміння не лише тих великих подій, що відбулися, але й психольоґію окремих активних діячів та маси, яка тоді теж була надзвичайно діяльною.

Знаю, що де-в-чому можуть бути помилки. Може навіть не все назву добре дієві особи. Особливо при описі причин можливі помилки явищ. Може деякі з них були инші, ніж мені тоді здавалося й які я в своїх записках називаю. Кожний свій сумнів я старався перевірити по документах, або розпитуючи тих, що могли більше знати про певний факт, щоби таким робом бути як найблизчим до правди.

Отже, коли хто завважає якісь неточности, то я буду радий і вдячний, коли їх виправлять у пресі. Коли я кого виставив й описав не таким, як йому здається самому, то це я робив не зі злої волі, але тому, що мені це подиктували мої спостереження й відомі мені факти.

Обкидуючи оком свою минулу роботу, я сам бачу, що иноді робив похибки, що оцінював тоді деякі факти, явища та обставини помилково. Деякі з моїх ідей та міркувань, якими я обґрунтовував свою акцію, тепер я сам визнаю за помилкові, але записую їх такими, якими вони тоді були.

Отці записки я почав писати систематично в лютому місяці 1921 року в Бадені біля Відня. Умови еміґрантського життя, вимоги упертої боротьби за право на істнування, за шматок хліба, а також і біжуча праця, звязана з дальшою визвольною акцією нашого народу, не дали мені можливости й досі закінчити своєї праці, цеб то написати за роки 1918, 1919 та 1920.

Минуло десять років з початків нашої активної визвольної боротьби, а матеріялів, які характеризувалиб ту добу в літературі, появилося ще дуже мало. Пускаючи в друк ці записки, я маю надію, що вони може теж прислужаться до того, щоби зацікавити инших взятися за перо. Всі описи великої боротьби нашого народу мусять стати виховуючим матеріялом для майбутніх борців за визволення України з чужинецького рабства та за створення Великої Соборної Української Держави. Боротьба ще не скінчилася й не припиниться аж поки наш нарід не осягне свого національно-державного ідеалу. Національним обовязком української інтеліґенції не лише було в минулому вести до боротьби наш нарід, але також бути і в майбутньому проводарем його.

Ці скромні записки хочу присвятити всім моїм дорогим, близьким і далеким, знаним і незнаним, товаришам по крівавій визвольній боротьбі, що полягли за волю України, а між ними й мойому рідному братові Михайлові, теж товаришеві в боротьбі, якого розстріляли червоні кати в 1921 році в м. Катеринославі*)

11. вересня 1927 року,
Ню Йорк, Н. Й.

*) Вся моя активна праця у визвольній боротьбі, крім 1920 року, проходила на полі військовому. Тому цілком природно мої записки дають матеріял для справи орґанізації української армії та її боротьби. Політичної сторони доводиться дотикатися постільки, поскільки вона була звязана з військовими справами.

ЧАСТИНА ПЕРША.

У „Дикій Дивізії".

Перші дні революції. — Як команда скорострілів реаґувала на революцію. — Збори офіцирів у штабі дивізії. — Спостереження під час походу по Бесарабщині. — Перша делеґація у мене від салдатського совіту. — Перша стріча з свідомими Українцями-військовими в Оргієві. — Влада в жидівському містечку. — „Розумний" дяк. — Село „Покровка". — Жидівське віче в Атаках. — Перші ознаки орґанізовання по новому села.

Революція застала мене в Кавказькій Туземній Кінній Дивізії, що звичайно звалася „Дика Дивізія", ізза того, що складалася майже вся, крім офіцирів та підофіцирів, з ріжних племен народів кавказьких верховин.

Стояла наша дивізія в резерві Румунського фронту й була розташована на Бесарабщині в районі стації „Скіноси". Я зі скорострільною командою стояв у невеличкому кацапському селі Южно-Троіцком.

До 23—25-го березня 1917 року нашого мирного відпочинку ніщо не нарушувало. Одержували, як і завжди, накази по дивізії з виписками з наказів по 4. діевій армії ґенерала Роґози. Про жадну зміну влади в Росії у нас нічого не було чути. Лише одне звертало на себе увагу, що в кожному наказі було більше звичайного відправлення офіцирів в глибоке запілля „по службовим справам" та відпустки на відпочинок ріжних титулових осіб: князів, ґрафів, баронів, яких було чимало в дивізії, бо раніще нею командував брат царя, великий князь Михайло Олександрович. Він теж яких три місяці тому здав командування дивізії на руки князя Багратіона.

Тому, що болото було невилазне, нікому не хотілося показувати навіть свого носа поза розтаборення нашої команди. Не хотілося їхати ні в штаб дивізії, ні на залізничу стацію, аби не тьопати вісім верст по страшному бесарабському багні. Та й здавалося, що не було чим цікавитися. Живемо, як звичайно. Місцева „влада": стражник, староста, писар, теж живуть собі спокійно та виконують ретельно свої обовязки. Як і завжди, що дня приходить „жалуватися гаспадіну ахвіцеру" то одна, то друга баба на ріжні утиски та кривди, що та влада робила їм.

Ще навіть 24. березня (цар зрікся престолу 16) скаржилася мені стара баба на старосту, який побив її за те, що вона ніби то пропагує „ліворуцію". Ця баба говорила другим, що чула, коли була на базарі в м. Тараклії, що начеб то вже царя немає, а замісць нього править якась „ліворуція". Скаржучись, вона сама не була певна, що воно так було в Петроградi, але їй люде це говорили. Коли вони брехали, то й вона збрехала, але всеж староста не мав права її бити, казала вона, бо її два сини на війні та й чоловік служить у „дружині" (ляндштурмі). Бабі я приобіцяв, що „всиплю" старості, а самій все таки порадив про „ліворуцію" мовчати, бо може знайтися хтось старший від старости й тоді їй можуть бути великі прикрости.

Цей випадок вивів мене з рівноваги моїх товаришів офіцирів з рівноваги. Рішили на другий день раненько поїхати до штабу дивізії на стацію Скіноси, щоби там розвідати, чи немає чого цікавого, тим більше, що можливість якихсь політичних змін для нас здавалася не виключеною. В нашій дивізії вже давно йшли чутки про можливість „дворцового перевороту" й що ніби то нашій дивізії доведеться в ньому відограти активну ролю, бо в перевороті брав би участь і наш командуючий, великий князь Михайло Олександрович, на користь якого той переворот мавби бути.

До того харчування армії з кожним днем погіршувалося. Становище на фронті було кепське. Почувалося, що війна затягнулася занадто довго й серед вояків усіх ранг наростав якийсь мовчазний протест. Особливо зазначувалося це в піхотних частинах, де вже иноді виникали окремі протести проти недостачі харчів, умундурування, а головне амуніції. У повітрі все більше почувалося, що наростає якийсь вибух в армії, перешкодити чому моглі або великі успіхи на фронті, або недалеке перемиря та мир.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Чим меньше роботи — тим більше крику і сварки. — Відбирають своїм хліб, а дають Полякам.

Хоч яка в нас мала громада, а лідерів ціла копиця. Розуміється, буде їх копиця тоді, коли за лідерів будемо вважати тих, що час до часу зійдуться і посваряться над тим, хто має бути першим. От нарід зложить жертви чи на інвалідів чи на Рідну Школу чи на яку другу народню потребу, а лідери зійдуться і жеруться годинами: куди слати гроші. Люде скажуть: Шліть через Обеднанне, куди шлють други громади. Та як це зробити? Як би слали через Обеднанне, то тоді була би згода в громаді. Ну, а щож робили би тоді наші лідери? Їм же треба показати, що вони щось розуміють. Значить треба йти не туди, куди другі. І от через те в нас тільки крик, шум та сварка, а часами приходить і до гіршого.

Тому саме можливе в нас таке, що скликують наші лідери збори до польського льокалю і покликують Поляка, щоб перевів мітінг і проводив ними. І чи це не може обурити кожного Українця? І чи дивуватися тому, що в нас можливе таке, що Поляки скликують збори проти Українця, що дістав міський джаб та що Українці йдуть на ті збори і стараються, щоб таку роботу дістав член польського клюбу? І чи диво, що Українці волочаться по польських вечорках і викрикують: Слава, слава для круля Вацлава?

Чи ми, Українці, не бачимо тут хитрої польської штучки і того, як наші лідери ведуть нас на польську вудку? Бо ми, Українці, були тут в Бейоні городю. Ми попирали демократичну партію і вибрано того мейора, за яким ми стояли. Поляки держалися иншої політики і через те вони втратили всякий вплив. Мейор дає тепер Українцям міську роботу і ми можемо не одне зискати. Але Поляки хочуть себе рівнож ратувати і ото насилають ріжних провокаторів, які наш нарід розбивають і представляють нас перед мейором і другими як темну масу, яка сама не знає, що робить і чого хоче. Чи не чули ви, як один з таких провокаторів говорив на церковних зборах в присутности мейора, що Українці не доросли до цего, щоби мати міську роботу, бо вони не вміють навіть зареґіструватися, а не то голосувати? Чи не палало нам всім лице зі сорому, коли ми це слухали? От і тому кінчім з тими лідерами, які в той спосіб нас компромітують та нас розбивають.

Гуртуймося біля ідейного проводу нашого Обеднання. Чи не бачимо, як воно береться до великих справ краєвих і американських, як реорґанізує нашу школу, як ставить трівкі підвалини під нашу будучність в Америці? Згуртовані в Обеднанню будемо творити силу і будемо мати кращу контролю над роботою всяких провокаторів, що по місцевостях, як от у нас, підходять до нашого народа і його розбивають.

Теж Юрій.

ЖАРТИ.

Пять змислів.

Учитель викладає ученикам про пять змислів, а потім питається:

— Говдиш, скажи мені, навіщо люде мають ніс?

— Щоби мали що чистити — відповідає школяр.

В Мексику.

Трапер увіходить до офісу адвоката:

— Чи ви жадаєте за оборону великого гонорару?

— То залежить від справи.

— А що взяли би ви від чоловіка, який вбив свою жінку?

— Двіста долярів.

Годину пізніше вертає трапер, кладе на стіл двіста долярів і каже:

— Прошу, я вже позбувся її!

—o—

— Вчора я стрінув був якогось чоловіка зовсім похожого на вас.

— Ради Бога! Але чейже ви не віддали йому тих 37 долярів, що ви мені винні.

—o—

Учителька (до семинаристки): Панно Судомівна, прошу мені назвати найбільшого завойовника.

Семинаристка: Дон Жуан!

Скора обслуга.

Гість (до вейтера): Пане, чи ви вже довго в тій гостинниці?

Вейтер: Так, незадовго буде другий рік.

Гість: О! Не довше? Коли так, то я замовив вечерю певно ще у вашого попередника!

Добрий апетит.

Офіцир хвалиться перед товаришами, що в його четі є рекрут, який зїсть, не перериваючи, шість бохонців хліба. Товариші не вірять. Ідуть об заклад. Вечером офіцир прикликав рекрута і каже йому, що заложився з офіцирами за великі гроші, що він — себто рекрут—зїсть, не перестаючи, шість хлібів. Принесли шість бохонців і рекрут зачинає їсти. Їсть один, їсть другий, ба, третій, четвертий, не змучився ні трохи коло пятого бохонця і береться за шестий. Вже зїв пів шестого бохонця — і тут зачинає їсти чимраз помаліше, ба не може докінчити. Мліє. Рекрута виносять. Офіцир програв заклад.

На другий день рано офіцир ставить капраля до рапорту:

— Капраль! Як ви відважилися мені говорити, що рекрут Ковбасюк може зїсти шість бохонців хліба, коли це неправда. Я заложився, що він зїсть, а він не зїв і я програв заклад.

Капраль: Так! То він такий!? Дам я його на три дни до арешту! А я вмисне поликав його був до себе того дня перед полуднем і вправлав із ним нарочно, щоби пани офіцири бачили, що говорю правду. І він зїв при мені шість бохонців один за одним! Навчу я його!

Михайло Садовеану.

МЕЛЬНИК.

Слота заскочила мене на болотах. Падав зливний дощ, то довгими струями, або хмарами водинстого пилу й клонив ржеваві китяхи трощі аж до плеса води. Як зайшло сонце, з оловяними хмарами насунула темна ніч із несамовитим шумом. В старому закуреному млині сидів я з іще кількома людьми при ватрі та наслухував, як каплі дощу падали на звітрілу черепову крівлю. Мельник угостив нас мамалигою з кращої муки й рибою, печеною на вогні та напоїв огірковим квасом. Розказував ріжні дивні дива з тих часів, „коли то ще люде були инакші як нині".

Млинські камені спочивали.

— Вони нині досить напрацювалися, — каже сивоволосий мельник Гаврило. — Вони мусять також спочати, що?

І очи його поглядають із під довгих бров на кождого по черзі.

— Мусять спочати собі, — притакує хтось із людей.

— Гм... — каже старий і спльовує в огонь.

Ринвою під колесами тече кришталько чиста вода. Огонь горів і влискувався червоними язиками, що вививалися наче батоги й кидали тіни на стіни й млинські колеса. Тіни скакали.

Старий Гаврило дошарпує коротку бороду й на весь голос каже до нас:

— Не зашкодило би закурити, пане!

Любить говорити „пане". „Як то пани кажуть... абож то нам не вільно говорити так як панам?"...

— Незле булоби закурити. І так нема що робити, правда? Що? Люльки я більше не курю, щоби чорт зна що...

— Чомуж то ні? — питаюся й подаю йому свою папіросницю.

— Чому? Бачиш... тут... Не знаю вже, кому то приключилося, мому дідови чи прадідови — всетаки було то в отсьому млині. Раз закурив він люльку тай зявився сатана. Чому так видивилися ви на мене, пане? Гм... Я вам то кажу! Зявився чорт—Боже, скарай його й заглуши його голосом дзвонів — присівся до вогню, осьтак як ми тепер і тарах! несподівано долонею по люльці... Пекольне насіння... І що гадаєте? Огонь прискає йому простісенько в очи тай він сліпий відтоді. Може скажете, що то неправда?...

Старий розказує, хоч знає, що живемо в таких лихих часах, коли то людям не вірять — так, так! начеб то його ніколи не було... часи антихриста, що? Він знає, що тепер не легко вірять у це, що діялося за часів наших прадідів. Тому йому не до вподоби, що ми підсміхаємося.

— Що? Дух святий при нас, відвідав отсей млин? — питає хтось із людей, пошпортуючи в огні.

— Так! — відповідає рішучо старець. — Так, так, він був, був! Мій дід мусів прикликати сімох попів і кождому дати по ринському, щоби позбутися злого духа... Воно висвистувало між колесами і на стриху. Ніч за ніччю, пане... Ох, скільки то натерпівся старенький! Не розкажеш цього за три дні і за три ночі. Ну, але й люде були тоді инакші. Ми напевно доживаємо тепер уже останки. Абож то тепер люде не їздять так як антихристи на двох колесах? Їздять! Або не посилають листів дротами? Посилають! Або не заперли вони чорта в машину, що сопе і димиться і сичить а воліче за собою двацять возів? Заперли його! І він тягне! Ні, мене не обдурите, пане! Я знаю, давнійше було инакше...

— Тоді злий дух міг свобідно похожати собі, — сказав хтось півголосом.

Старий Гаврило викривився:

— Що? свобідно похожати? Ну, добре: він міг похожати. Але всетаки тоді й люде були инакші.

І знову глянув старий на нас непривітно, але зараз пізнати: він рад би щось розказати.

Подаю йому папіросницю й кажу:

— Може скрутите собі одного?

— Скручу, пане, а знаєте чому? Бо люльки не курив би я за ніщо в світі, щоби не знати що!

Огонь догоряє. Паде на лиця декотрих людей, а очи їх мерехтять наче зорі. Инші лежать у тіни. Старий Гаврило глибоко втягає і пускає дим носом і кутиком уст, а при цьому прижмурює одно око. В горі шумить тихо дощ а ринвою тече кришталька вода.

— Добре, що моя стара спить,—каже Гаврило.— Якби так вона тут була, то сплюнула би собі на груди й запалила би кадило... О, вона гостра жінка! Не любить слухати таких річей... Ну, я вже сказав, що в тому млині жив мій прадід... Одного дня приходить якийсь старий чоловік і хоче дати змолоти мішок пшениці... Добре. Йде він до каменя. Та як помішав руками в муці, побачив мій прадід, що на його пальцях є довгі, довжезні пазурі! А як вийняв руки з муки, вони були як і в усіх инших людей. Вечером, як старий збирався відходити, чує прадід, хтось кличе: „Мельник!"

— Що там? То ти кликав мене?

— Ні, я не кликав тебе, — каже старий тай іде собі зі своїм мішком.

Гаврило замовк на хвильку і вдивлявся в темну тінь під колесами. Потім оповідав іще помалійше.

— Настала ніч. Млин не молов. Устав прадід, щоби замкнути двері. Виглянув на двір, на один бік, на другий. А з трощі знову озвався дріжучий голос: „Мельник!"...

— Хтось кличе мене, — каже старий і виходить. Він був високий наче гора. Підкову ломив пальцями, а не боявся ні трохи... Довго глядів він, а ніч темна, хоч око виколи. Уже хотів вертати у хату, та знову почув, що хтось кличе, наче подув вітру: „Мельник!"

І знову вийшов старий на двір і зробив кілька кроків у напрямі озера. Нічого не бачить, але знову чує, що хтось кличе тихо. Йде за тим голосом аж на кінець села. В одній хатині мережить світло. Не надумується довго, входить.

— У хаті сидить старий чоловік і старенька баба та дівчина. Чоловік, як здавалося, був тойсамий, що був у млині. У жінки в устах виднів великий жовтий зуб. Дівчинка була дуже гарна, але не бачила зовсім, не сміялася тай не ворушилася. Стояла каменем. Обоє старі прикучнули біля огню і гляділи на накритий горнець, що стояв при ватрі.

— Ніхто не звернув уваги на мельника. Йому самому здалося це все якесь несамовите. Дівчина стоїть наче нежива та не ворухнеться, в горшку кипить щось, а щось живого, якась людська душа пищить: „Мельнику, мельнику!"

— Старий задеревів. Серце в нього перестало битись. Чув там біль. Наче хто доторкався розпеченою іглою, коли голос знову запищав: „Мельник, мельник!"

Тут йому нараз прийшло на думку перехреститися. Перехрестився і зараз приємне тепло розійшлося по його тілі. З рук і ніг наче ланцюги опали. На дворі, на свіжому воздусі прийшов до себе. Біг до млина так скоро, як ноги несли, зашпотувався, вставав, хрестився і шептав „Отче наш".

— Лише так міг вернутися. А як змучений прийшов до млина, бачить, що шлюзи отворені, колеса обертаються, вода аж шумиться, каміння обертається, а тут, точно на тому місці, де ми сидимо, прикучнув якийсь незнакомий. В сяйві огню ясніють пазурі на його руках. Та як мельник виразнійше пригглянувся їм, вони знову виглядали як усі руки. Прадід підійшов близше і хотів щось спитати його, але той глянув на нього й вищірив зуби.

— Що ти тут шукаєш? — спитав його мельник.

— Я поставив печеню на сковороду.

— І кладе цеглу на вогонь, а на неї велику жабу, розкраяну на дві части. Вивалив довгий язик, зігнувся й лиже жабу. Потім встав і сміється а очи його жевріють то чорно то біло і він каже:

— Правда, гарна печеня?

І нараз біля огню зявляється також стара з жовтим зубом у роті та нежива дівчина а навіть і той горнець, що так жалісно кликав: „Мельнику, мельнику!"...

Та цього вже було мельникови забагато. Ще більше насміхів не міг він стерпіти. Віддітхнув глибоко, перехрестився правою рукою, підняв пястук і викликнув: „Іди проч, сатано!" та з усієї сили вдарив у горнець. Зараз почув страшний шум, задріжав увесь млин, начеб грім ударив. Колеса й вода станули, з черпаків падали каплі дріжучи. А з огненних язиків піднімаються у синьому днмі старий і стара і розтоплюються, в лагідному відблеску вогню видно дівчину: лежить лицем до гори, руки на грудях — не бачить нічого і не говорить...

Гаврило замовк. У мертвій тишині чути лише, як капає вода під колесами.

— Ось така то сторія з давних часів, — каже він тихо й усміхається до погасаючого вогню.

— Чи то дійсно діялося таке? То не могло бути, — кажу я дещо нерішучо.

— Може діялося, а може і не діялося, — каже старий. — Таке розказують старі люде. Може ні, пане? Тепер настали часи антихриста; нині вже не діються чуда. Тепер уже й чорт не має часу займатися такими справами... Він тепер навіть дітей боїться... Як залізе у криницю, найдуть його, а як сидить у старому горшку, кидають дотиг в нього, аж розлетиться на кусники... Бідака не має більше щастя. Приміром тут, на болотах. Мають повну пазуху каміння тай там його „прикують", цебто кидають безупину каміння, що вже зовсім не може видобутися на верха. Дійсно не може видобутися.

— Кінець прийшов йому, — коли він взагалі був тут... Так, я признаюся, що я не бачив іще ніякого иншого чорта крім чоловіка...

Старий Гаврило засміявся й скрутив собі ще одну папіроску з мого тютюну.

Огонь погас. Велика тишина заволоділа нами, наче якась тайна.

Переклав **М. Липецький.**

„Повинність — ось той володар добродійний, що збереже мене від мук і лих".

Грінченко.

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

—o—

375.

Баль на Сиротинець У. Н. Союза в Филаделфії, Па.

Отсе предкладаю рахунок з балю на Сиротинець-Захист У. Н. Союза, який відбувся в Филаделфії дня 5. листопада ц. р.

Приходи:

За тикети вступу	$ 88.50
За „бар чеки"	119.00
Жертва тов. ім. Т. Шевченка	10.00
Жертва бр. св. Володимира	10.00
Жертва тов. ім. Князя Данила	5.00
Жертва Січової Банди	30.00
Разом	$262.50

Розходи:

Галя	45.00
Музична банда	50.00
Напитки	62.45
Друки	18,55
Поліція	5.00
Лайсенс і перміт	1.50
Разом	$182.50
Приходи	$262.50
Розходи	182.50
Остає	$ 80.00

Комітет складає отсим щиру подяку: тов. ім. Тараса Шевченка, від. 73 Провидіння, Филаделфія, Па., за жертву в сумі $10; бр. св. Володимира, від. У. Н. С., Найставн, Па., за жертву в сумі $10; тов. ім. Князя Данила, від. У. Н. С., Филаделфія, Па., за жертву в сумі $5; тов. Січова Банда, Филаделфія, Па., за дар в сумі $30. Рівнож дякуємо сердечно всім учасникам балю, бо вони своєю присутністю доказали, що піддержують працю над здвигненнем Сиротинця-Захисту У. Н. Союза.

Чистий дохід з балю в сумі $80 відіслано чеком до Головного Комітету Сиротинця.

М. Рибак, секр.

—o—

376.

Тов. Запорожська Січ, від. 335 У. Н. С., в Сейнт Джозеф, Мо.

Хвальний Заряде! — Чотири члени нашого товариства пішли з пушками між добрих людей і зібрали отсі жертви: Федор Солоничний $5.22, Стефан Юркевич $3.20, Петро Рак $2.76, Нестор Калагурка $2.41. Разом зібрано $13.59. Почтова оплата за пересилку виносила 9 цнт. До Комітету відіслано $13.50. Колекторам за їх труд, а жертводавцям за ласкаві датки щире спасибі.

Федор Солоничний, секр.

377.

Тов. Запорожська Січ, від. 340 У. Н. С., в Манчестер, Н. И.

Хвальний Заряде! — Висилаю мoні ордер на $9.20 (з пушки $6.70, а $2.50 зложили члени). Збіркою аняли́ся Володимир Дембрович і Онуфрій Флис. Наші члени ще добре не зрозуміли, що то значить Сиротинець при У. Н. Союзі, але в Бозі надія, що колись таки зрозуміють. Хоч нас тут невеличка горстка, але й ми не повинні обгороджувати себе муром від прочих культурних Українців. Не жалуймо кілька марних центів на захист для українських сиріт, бо по жертволюбности якогось народу пізнається його моральну вартість. — **Онуфрій Флис**, секр.

ВІДОЗВА
ДО РОДИМЦІВ В АМЕРИЦІ, ЩО ПОХОДЯТЬ З СЕЛА СЕМУШОВОЇ, СЯНІЦЬКОГО ПОВІТУ!

Дорогі Родимці!

Злидні загнали Вас далеко за море шукати там красшої долі для себе, якої не судилось Вам найти в рідній землі. Ми переконані, що й там не щадите своїх рук та працюєте в поті чола на своє й своїх діточок удержання. Віримо однак, що хоч далекі тілом, однак духом Ви все з нами. Тому не відкажете нашій просьбі, коли ми Вам її належито представимо.

Ми хотілиб, побідно як инші наші громади, робити поступи на просвітнім і економічнім полі, однак не маємо до сього спроможности через недостачу гроша. Ви знаєте, що в нашім селі Семушовій істнувала читальня „Просвіти" й кооператива та инші менші товариства. Усі ті товариства не можуть належито розвиватися через брак приміщення. Досі тиснулися усі ті товариства у малім громадськім домі, однак так дальше бути не може, коли не хочемо, щоби наші товариства зниділи через брак відповідного приміщення.

Через те рішили ми побудувати свою рідну хату й бути в ній господарями. Однак, як сказано висше, брак нам на се гроша. Тому, Дорогі Родимці, звертаємося до Вас з горячою просьбою о допомогу в цім важнім ділі, яке ми рішили довершити.

Думаємо згори, дорогі Браття, що не відмовите нашій просьбі й поспішите з поміччю, відповідно до Вашої спроможности та поможете здвигнути нам наш Народний Дім. Коли тільки одержимо від Вас якусь грошеву підмогу, розпічнемо сейчас будову згаданого дому. Вправді наші односельчане прислали нам вже 160 долярів на сю ціль, одначе се ще за мала сума, щоби з нею братися до будови. Длятого іще раз просимо, Браття-Родимці, поможіть нам Вашими жертвами, а ми Вам вже згори дякуємо за Вашу поміч.

Нашу просьбу передаємо через гр. Теодора Зяйлика, котрого рівночасно уповажняємо до основування комітетів для збірки жертв на висше згадану ціль.

Зібрані жертви просимо слати на подану низше адресу:

Mr. Theodore P. Ziajlyk
Verree Road, Rowan St.
Fox Chase
P. O. Philadelphia, Pa.

Українські часописи в Америці просимо о повторення сеї відозви.

Семушова, сяніцького повіту, 6 падолиста 1927 р.

За комітет будови Народного Дому:

Еміліян Морозко,
Іван Швайлик.

За виділ читальні „Просвіти":

Михайло Черепаняк,
Іван Волянський.

За кооперативу „Народний дім":

Йосиф Старух,
Стефан Швайлик.

За уряд громадський:

Ядчишин.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

—o—